

Sygn. akt IV KO 71/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Zbigniew Puskarski

Protokolant Anna Kowal

skazanego z art. 258 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 9 grudnia 2016 r.,

z urzędu

w przedmiocie wznowienia postępowania zakończonego

prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego

z dnia 29 lipca 2015 r., sygn. II AKa (...)

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 12 lutego 2014 r., sygn. akt III K (...)

I. Na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. wznawia postępowanie karne zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 29 lipca 2015 r., sygn. II AKa (...) co do A. B., a na podstawie art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k., także co do R. C., P. J. i Z. K. – w części dotyczącej czynów z art. 258 § 2 k.k.;

II. Uchyła wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 29 lipca 2015 r., sygn. II AKa (...) w zakresie, w jakim utrzymano w mocy wyrok Sądu

Okręgowego w K. co do czynów z art. 258 § 2 k.k. przypisanych oskarżonym A. B., R. C., P. J. i Z. K. oraz wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 12 lutego 2014 r., sygn. III K (...) w tym samym zakresie co do: A. B. (pkt VIII wyroku), R. C. (pkt X wyroku), P. J. (pkt XX wyroku) i Z. K. (pkt XXII) i na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k. i w zw. z art. 101 § 1 pkt 3 k.k. postępowanie karne wobec tych oskarżonych co do czynów z art. 258 § 2 k.k. przypisanych w pkt VIII, X, XX i XXII umarza, a kosztami procesu w tej części obciąża Skarb Państwa;

III. Zwraca uiszczoną przez adw. K. B. opłatę od wniosku w kwocie 150 zł;

IV. Wydatkami postępowania wznowieniowego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem z dnia 29 lipca 2015 r. sygn. akt II AKa (...) Sąd Apelacyjny m.in. utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 12 lutego 2014 r., sygn. akt III K (...), w części skazującej A. B., R. C., Z. K. i P. J. za występki wyczerpujące dyspozycję art. 258 § 2 k.k. (w pierwotnym brzmieniu – art. 4 § 1 k.k.) popełnione w odniesieniu do każdego z tych skazanych „w okresie od 1998 r. do 1999 r.”

W dniu 25 sierpnia 2015 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo obrońcy skazanego A. B. nazwane wnioskiem o wznowienie postępowania, gdzie jako podstawę wznowienia obrońca wskazał przepis art. 542 § 1 i 3 k.p.k. Nadto, wniósł o umorzenie postępowania wobec tego skazanego z uwagi na przedawnienie karalności w dniu orzekania - art. 439 § 1 k.p.k.

W pisemnym stanowisku, prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o uwzględnienie wniosku i wznowienie postępowania wobec skazanego z urzędu w oparciu o art. 542 § 3 k.p.k. oraz umorzenie prowadzonego przeciwko niemu postępowania karnego w części dotyczącej przypisanego występkę z art. 258 § 2 k.p.k. w związku z zaistnieniem w dacie orzekania przez Sąd Apelacyjny okoliczności wyłączającej postępowanie określonej w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności stwierdzić należało brak prawnej dopuszczalności rozpoznania pisma obrońcy skazanego jako wniosku o wznowienie postępowania, skoro w treści pisma autor wskazuje li tylko na istnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k. Zgodnie zaś z treścią art. 542 § 3 k.p.k. w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. postępowanie wznowia się z urzędu. Dlatego też złożony w tym trybie „wniosek” obrońcy skazanego A. B. należało postrzegać (art. 118 § 1 i 2 k.p.k.), jako przewidzianą w art. 9 § 2 k.p.k. sygnalizację wystąpienia takiej sytuacji, którą Sąd Najwyższy winien rozważyć z urzędu.

Rację ma obrońca skazanego twierdząc, iż w zakresie czynu opisanego w pkt VIII wyroku Sądu Okręgowego w K., przypisanego A. B., w dniu orzekania przez Sąd Apelacyjny, tj. w dniu 29 lipca 2015 r. wystąpiła negatywna przesłanka procesowa w postaci przedawnienia jego karalności. Podnieść w tym miejscu od razu trzeba, że tożsamym uchybieniem obarczone było także rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego z dnia 29 lipca 2015 r., sygn. akt II AKa (...) w części, w której utrzymano w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K., co do czynów z art. 258 § 2 k.k. przypisanych oskarżonym R. C., P. J. i Z. K.. Stąd konieczne stało się wznowienie postępowania i uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 29 lipca 2015 r. sygn. akt II AKa (...) oraz wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 12 lutego 2014 r., sygn. akt III K (...) także wobec skazanych R. C. (pkt X wyroku), P. J. (pkt XX wyroku) i Z. K. (pkt XXII), w zakresie tożsamym jak w wypadku A. B.. Do tego rodzaju rozstrzygnięcia obligował Sąd Najwyższy przepis art. 435 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. Nie może być wątpliwości, że decyzja sądu *a quo* w zakresie określenia ustawy karnej względniejszej dla skazanych była trafna (art. 258 § 2 k.k. w brzmieniu z daty czynu). Stosownie do jej brzmienia w dacie popełnienia przypisanego skazanym występku, czyn wyczerpujący dyspozycję art. 258 § 2 k.k. zagrożony był karą pozbawienia wolności do lat 5. Zgodnie zaś z art. 101 § 1 pkt 3 k.k. okres przedawnienia czynu zabronionego zagrożonego karą powyżej 3 lat pozbawienia wolności wynosił (i dalej wynosi) 10 lat, a wszczęcie postępowania przeciwko sprawcy w trakcie tego okresu powoduje, że karalność popełnionego przestępstwa wydłuża się o kolejne 10 lat (art. 102 k.k.). Rzecz jednak w tym, że w

dniu 1 lipca 2015 r., a zatem przed dniem wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny, ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 396), zmieniono treść art. 102 k.k. (art. 1 pkt 60 tej ustawy). Przepis ten, w brzmieniu obowiązującym dniu wyrokowania przez sąd II instancji, normował, że jeżeli w okresie, o którym mowa w art. 101 k.k., wszczęto postępowanie przeciwko osobie, to okres przedawnienia karalności czynu upływa 5 lat od zakończenia tego okresu. Nowela z dnia 20 lutego 2015 r. nie zawierała żadnego przepisu przejściowego w zakresie, w jakim uległa zmianie treść art. 102 k.k. Nie może to zresztą dziwić. Brak przepisu przejściowego wynika z charakteru dokonanej zmiany. Przecież na skutek zmiany treści art. 102 k.k., dokonanej mocą art. 1 pkt 60 noweli, okres przedawnienia czynów zabronionych zagrożonych karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata (art. 101 pkt 1-3 k.k.), w sytuacji wszczęcia w tym okresie postępowania przeciwko osobie, ulegał skróceniu o 5 lat, a co do pozostałych czynów nie ulegał zmianie. Przepis art. 102 k.k. po zmianie działał w jednym kierunku, na korzyść sprawców czynów zabronionych. W zakresie czynów zagrożonych karą ponad 3 lata pozbawienia wolności skracał bowiem łączny (jeżeli wszczęto postępowanie przeciwko osobie w podstawowym okresie przedawnienia) okres przedawnienia o 5 lat. W tej sytuacji nie było potrzeby uregulowania – jak to z reguły czyniono przy wydłużeniu okresów przedawnienia karalności – kwestii sposobu ustalenia przedawnienia karalności w odniesieniu do tych czynów zabronionych, które popełnione zostały w poprzednim stanie prawnym, z krótszym terminem przedawnienia. Z dniem 1 lipca 2015 r., w przypadku zaistnienia warunku z art. 102 k.k., okres przedawnienia wszystkich czynów zabronionych zagrożonych karą opisaną w art. 101 § 1 pkt 1-3 k.k. uległ skróceniu o 5 lat, co skutkowało wystąpieniem dwóch sytuacji, tj. pierwszej, w której pomimo tego skrócenia okres przedawnienia jeszcze w tej dacie nie nastąpił, i drugiej, gdzie przedawnienie już wówczas nastąpiło. Skoro zaś ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. weszła w życie od 1 lipca 2015 r. (art. 29), to obowiązkiem orzekającego w sprawie sądu było dokonanie stosownej analizy w tym zakresie. Uwzględnienie tych unormowań, obowiązujących w dacie orzekania przez sąd *ad quem*, prowadzi do wniosku, że okres przedawnienia w przypadku przestępstw wyczerpujących dyspozycję art. 258 § 2 k.k., a popełnionych w okresie od 1998 r. do 1999 r., upłynął z dniem 1 stycznia

2015 r., a więc przed dniem wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny. Jest bowiem jasne, że w sytuacji gdy czas popełnienia przestępstwa ujęto w formule „do 1999 r.”, to ostatnim dniem tak określonego przestępstwa był ostatni dzień tego roku, tj. 31 grudnia 1999 r. Wówczas okres przedawnienia zaczął biec z dniem 1 stycznia 2000 r., a zakończył bieg z dniem 1 stycznia 2015 r. W tym układzie nie jest zrozumiałą wywód Sądu Apelacyjnego zawarty na stronie 42 uzasadnienia wyroku, który stanowił odpowiedź na zarzut apelacji oparty na twierdzeniu, że doszło już do przedawnienia karalności tych czynów. Przecież nie jest tak, że dokonanie wyboru stanu prawnego w aspekcie odpowiedzialności karnej sprawcy z art. 258 § 2 k.k. (ustawa obowiązująca przed dniem 1 maja 2004 r.) wiąże się również z ustaleniem treści art. 102 k.k. na tę samą datę. Przepis art. 102 k.k. określa termin przedawnienia karalności czynów i jeśli termin ten w odniesieniu do niektórych czynów zabronionych uległ z dniem 1 lipca 2015 r. skróceniu, to konieczne stało się obliczenie łącznego okresu przedawnienia karalności czynu i w przypadku, gdy okres ten już upłynął, umorzenie postępowania (jeżeli sytuacja ta nastąpiła po wydaniu wyroku przez sąd I instancji – po uprzednim jego uchyleniu – art. 414 § 1 k.p.k.).

Słusznie sięga prokurator Prokuratury Krajowej w swojej odpowiedzi, w zakresie schematu prawidłowego postępowania, do wskazania, że na tle przyjmowanej już uprzednio – w przypadku zmian w zakresie terminów przedawnienia – zasady retroaktywnego stosowania ustawy nowej w zakresie przepisów dotyczących przedłużenia okresów przedawnienia (np. ustawa z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny; Dz. U. Nr 132, poz. 1109), nie było wątpliwości, że zasada ta znajdzie zastosowanie także i wtedy, gdy wynikiem dokonanego przez sąd wyboru ustawy względniejszej dla sprawcy okaże się ustawa poprzednio obowiązująca (por. np. wyroki SN: z dnia 26 czerwca 2008 r., V KK 112/08, OSNKW 2008, z. 10, poz. 81; z dnia 3 października 2005 r., V KK 151/05, LEX nr 157208; z dnia 9 listopada 2005 r., V KK 300/05, Lex nr 164314) W zgodzie z przywołaną regulacją także i wówczas dla oceny upływu terminów przedawnienia należało stosować przepisy nowe, o ile termin przedawnienia nie upłynął jeszcze przed wejściem w życie nowej ustawy.

W związku z powyższym, wobec ustalenia istnienia uchybienia o randze bezwzględneho powodu odwoławczego, jakim obarczone było prawomocne orzeczenie w tej sprawie, zaistniała konieczność wznowienia postępowania w odniesieniu do wskazanych w wyroku oskarżonych co do przypisanych im czynów z art. 258 § 2 k.k. i uchylenia:

- wyroku Sądu Apelacyjnego, w zakresie w jakim utrzymano w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K. wobec wskazanych oskarżonych i przypisanych im czynów z art. 258 § 2 k.k.,

- a także wyroku Sądu Okręgowego w K. - we wskazanym powyżej zakresie.

Wobec upływu terminu przedawnienia karalności czynów z art. 258 § 2 k.k. przypisanych oskarżonym A. B., R. C., P. J. i Z. K., postępowanie o te czyny, w oparciu o art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 101 § 1 pkt 3 k.k. i art. 102 k.k. należało umorzyć. Jest przy tym oczywiste, że wobec uchylenia rozstrzygnięcia w pkt XX wyroku przestanie *ex lege* istnieć węzeł kary łącznej (pkt XXI wyroku). Mając na uwadze treść rozstrzygnięcia konieczne stało się orzeczenie o kosztach procesu w tej części, stosownie do treści art. 632 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 639 k.p.k. Z tych wszystkich powodów orzeczono jak w wyroku.

r.g.